

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
Навчально-науковий інститут перформативних мистецтв
Кафедра режисури та акторської майстерності
імені народної артистки України Лариси Хоролець

**АНОТАЦІЯ
ДО ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ
«ВИКОНАННЯ РОЛІ П'ЄРЕТТИ У ВИСТАВІ «ВІСІМ ЛЮБЛЯЧИХ
ЖІНОК» Р. ТОМА»**

на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво»,
кваліфікацією Бакалавр сценічного мистецтва,
актор, ведучий театралізованих видовищ,
освітньо-професійною програмою «Акторська майстерність»

Роботу виконала
здобувачка вищої освіти
4 курсу, групи БСМ 12-22
Чепіга Ольга Юріївна

Керівник творчого проєкту:
кандидат мистецтвознавства, доцент
Сорока Іван Іванович

Допустити до захисту творчого проєкту
Протокол засідання кафедри
№ _____ від _____
Завідувач кафедри –
професор, народний артист України
_____ Гирич В. С.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ДЕЙНО-ТЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДРАМАТУРГІЧНОГО ТВОРУ.....	5
1.1. Автор п'єси та епоха.....	5
1.2. Ідейно-тематичний аналіз п'єси «Вісім люблячих жінок» Робера Тома.....	6
РОЗДІЛ 2. ДІЙОВИЙ АНАЛІЗ ДРАМАТУРГІЧНОГО ТВОРУ І РОЛІ.....	9
2.1. Дійовий аналіз п'єси «Вісім люблячих жінок» Робера Тома	9
2.2. Дійовий аналіз ролі П'єретти.....	11
РОЗДІЛ 3. ТВОРЧИЙ ЗАДУМ ОБРАЗУ ТА ЙОГО СЦЕНІЧНЕ ВТІЛЕННЯ.....	16
3.1. Творчий задум образу П'єретти.....	16
3.2. Сценічне втілення образу П'єретти.....	19
ВИСНОВКИ.....	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	24
ДОДАТКИ.....	28

ВСТУП

Актуальність теми. П'єса Робер Тома «Вісім люблячих жінок» висвітлює важливі проблеми людських взаємин, зокрема стосунки між батьками і дітьми, подружжям та іншими членами родини. Незважаючи на те, що твір був написаний у 1958 році, порушені в ньому теми залишаються актуальними й сьогодні. У п'єсі розкриваються питання сімейних конфліктів, непорозумінь, зради, кохання та складності людського спілкування.

Мета роботи – дослідити особливості створення образу персонажа та розкрити методику його сценічного втілення.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

1. Дослідити історичну епоху, в якій була написана п'єса.
2. Ознайомитися з творчою діяльністю автора, визначити тему, проблематику, ідею та композиційні особливості твору.
3. Проаналізувати жанрову специфіку п'єси.
4. Здійснити пошук художньої виразності образу та опрацювати роль персонажа.
5. Провести ідейно-тематичний аналіз п'єси та ролі.
6. Визначити надзавдання, наскрізну дію та внутрішню лінію персонажа.
7. Опрацювати дійовий аналіз п'єси та ролі.
8. Розкрити основні етапи сценічного втілення образу.
9. Сформувати практичні навички роботи у творчому колективі (з режисером, акторами, художником, балетмейстером, концертмейстером та іншими учасниками постановочного процесу).

Об'єкт дослідження – творчість Робер Тома та художні особливості п'єси «Вісім люблячих жінок».

Предмет дослідження – процес створення сценічного образу П'єретти у виставі «Вісім люблячих жінок».

Практичне значення отриманих результатів полягає у дослідженні процесу створення сценічного образу П'єретти у виставі «Вісім люблячих жінок», а також у можливості використання матеріалів роботи під час підготовки акторських ролей та у навчальному процесі студентів мистецьких закладів освіти.

Апробація результатів. Основні результати роботи були реалізовані у виставі «Вісім люблячих жінок», поставленій на сцені Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Режисер-постановник – Іван Сорока, кандидат мистецтвознавства, доцент.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 26 сторінок. Основна частина викладена на 32 сторінках. Список використаних джерел налічує 15 найменувань [14].

РОЗДІЛ 1.

ІДЕЙНО-ТЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДРАМАТУРГІЧНОГО ТВОРУ

1.1. Автор п'єси та епоха

Робер Тома — французький драматург, режисер, сценарист і актор, який народився у 1927 році в місті Гап та помер у 1989 році. Автор працював переважно у жанрах детективу, комедії та психологічного трилера. Його творчість поєднувала елементи інтриги, гумору та напруженого драматизму. Значна частина творів була написана французькою мовою та здобула популярність не лише у Франції, а й за її межами.

Окрім літературної діяльності, Робер Тома займався режисурою театральних постановок, телевізійних проєктів і кінофільмів, створених за мотивами власних п'єс. З 1970 року і до кінця життя він очолював театр Comédie-Française «Едуард VII» у Парижі. Саме на сцені цього театру 28 серпня 1961 року відбулася світова прем'єра п'єси «Вісім люблячих жінок».

Творчість Робера Тома формувалася під впливом суспільних і культурних змін, які відбувалися у Франції у другій половині ХХ століття. Після завершення Другої світової війни французьке суспільство переживало період оновлення, переосмислення моральних цінностей та активного розвитку мистецтва. Театр цього часу дедалі більше звертав увагу на внутрішній світ людини, психологію особистості та проблеми міжособистісних стосунків [1].

Важливий вплив на суспільне життя мали соціальні рухи, зокрема феміністичний. Фемінізм виступав за рівноправність жінок у різних сферах життя: освіті, праці, шлюбі, політичній діяльності та праві на власну думку. Ці процеси знайшли відображення і в драматургії того часу. У п'єсі «Вісім люблячих жінок» жіночі персонажі є центральними фігурами, а сюжет побудований навколо їхніх взаємин, конфліктів, прихованих почуттів і таємниць.

Основні тенденції французького театру першої половини ХХ століття були тісно пов'язані з історичними подіями та змінами у культурному житті країни. У цей період активно розвивалася так звана «інтелектуальна драма» — жанр, у якому основна увага приділялася не зовнішній дії, а внутрішнім переживанням персонажів, психологічним конфліктам і філософським роздумам. Герої таких творів часто виступали носіями певних ідей або світоглядних позицій, а сюжет будувався на суперечках та емоційних конфліктах.

Важливе місце у французькій культурі займала комедія. Період 1908–1914 років вважають «золотим віком» французької комедії. Саме тоді популярності набули відомі актори й режисери, серед яких Макс Ліндер, Жан Дюран та Еміль Коль. Значний вплив на розвиток театру та кінематографа мав також Жорж Мельєс, який активно використовував новаторські сценічні та візуальні ефекти.

Одним із найважливіших театрів Франції є Comédie-Française, заснований у 1680 році за наказом короля Людовика XIV. Театр вважається головним хранителем французьких театральних традицій та одним із найстаріших національних театрів світу [2].

У другій половині ХХ століття французький театр дедалі більше звертався до соціальних і культурних проблем суспільства. У 1960-х роках у Франції відбувалися активні суспільні зміни, що впливали на мистецтво та театральне життя. Театр став доступнішим для широкої аудиторії, а драматурги прагнули порушувати актуальні питання людських взаємин, моралі та свободи особистості.

Також у цей період набуває розвитку постмодерністський театр, який переосмислював класичні театральні форми, руйнував традиційні канони та поєднував різні художні стилі. Для такого театру характерні іронія, багатозначність та поєднання елементів драми, комедії й психологічного аналізу. Саме ці риси частково простежуються і у творчості Робера Тома.

1.2. Ідейно-тематичний аналіз п'єси «Вісім люблячих жінок»

Ідейно-тематичний аналіз твору передбачає дослідження теми, ідеї, проблематики, композиційної побудови та системи образів персонажів. Такий аналіз допомагає глибше зрозуміти зміст драматичного твору, його художні особливості та авторський задум.

Події п'єси Робер Тома «Вісім люблячих жінок» розгортаються у замиському будинку, де основним місцем дії є вітальня. Твір складається з двох дій. Центральною темою п'єси є руйнування зовнішньої родинної гармонії, адже за показною доброзичливістю приховуються брехня, ревності, егоїзм, образи та взаємні претензії.

Ідея твору полягає у розкритті справжньої сутності людських взаємин. Автор демонструє, що сімейна єдність часто є лише видимістю, за якою приховані внутрішні конфлікти, нерозуміння та моральні суперечності. Упродовж розвитку сюжету поступово відкриваються таємниці кожного персонажа, що змінює ставлення героїв одне до одного.

Експозиція п'єси починається різдвяним ранком у замиському будинку, який через сильний снігопад опиняється ізольованим від зовнішнього світу. У будинку збираються вісім жінок: дружина господаря, його доньки, сестра, теща та дві служниці. Уже з перших сцен автор створює атмосферу напруження, загадковості та прихованої тривоги [3].

Система образів у творі побудована таким чином, щоб кожна героїня мала власний характер, внутрішній конфлікт та особисті мотиви.

У п'єсі порушуються важливі морально-етичні та психологічні проблеми: зрада, брехня, корисливість, сімейні конфлікти, внутрішні переживання людини, проблема вибору між правдою та приховуванням істини. Автор досліджує поведінку героїв у складних обставинах, коли приховані емоції та таємниці стають очевидними.

Композиція твору має чітку драматургічну побудову.

Експозиція твору пов'язана з підготовкою до Різдва. Події відбуваються у замиському будинку у Франції в 1950-х роках. У будинку

збираються вісім жінок — представниці трьох поколінь родини та служниці, які готуються до святкування.

Зав'язкою є повідомлення про вбивство господаря будинку Марселя. Покоївка Луїза знаходить його у спальні з ножом у спині. Згодом стає відомо, що телефонний дріт перерізано, автомобіль зламаний, а через заметіль будинок відрізаний від зовнішнього світу. Жінки залишаються наодинці та змушені самотійно з'ясувати, хто винен у злочині.

Розвиток дії відбувається через поступове викриття таємниць кожної героїні. Між жінками виникають конфлікти, сварки та взаємні підозри. У ході розслідування відкриваються факти подружньої невірності, фінансових проблем, прихованих стосунків і старих образ.

Кульмінацією стає момент, коли з'ясується, що смерть Марселя була лише інсценуванням. Цей задум організувала молодша донька Катрін, яка прагнула показати батькові справжнє ставлення членів родини одне до одного.

Розв'язка має трагічний характер. Почувши всі зізнання та дізнавшись правду про близьких людей, Марсель не витримує морального потрясіння та вчиняє самогубство.

Конфлікти у творі мають як зовнішній, так і внутрішній характер. Вони пов'язані з подружньою невірністю, проблемами спадку, фінансовими труднощами та прихованими сімейними таємницями. Особливу увагу автор приділяє взаєминам між жінками різного віку та соціального становища: матерями й доньками, сестрами, дружинами та служницями. Через ці образи драматург розкриває складність людської природи та поступове руйнування ілюзії «ідеальної родини».

РОЗДІЛ 2.

ДІЙОВИЙ АНАЛІЗ ДРАМАТУРГІЧНОГО ТВОРУ І РОЛІ

2.1. Дійовий аналіз п'єси

Дійовий аналіз драми — це спосіб дослідження п'єси через систему подій, учинків та взаємодії персонажів. Основна увага приділяється не лише тексту твору, а насамперед діям героїв, їхнім вчинкам, мотивам та внутрішнім прагненням. Актор у процесі аналізу повинен зрозуміти, що саме робить персонаж, для чого він це робить та яких цілей прагне досягти.[4]

Основними етапами дійового аналізу є:

1. **Визначення пропонованих обставин** — дослідження епохи, місця дії, минулого персонажів та ситуації, у якій вони перебувають.
2. **Визначення подій** — поділ п'єси на ключові події, що впливають на розвиток сюжету.
3. **Дійовий ряд** — послідовність дій персонажа для досягнення поставленої мети.
4. **Наскрізна дія** — головне прагнення героя, яке проходить через увесь твір.
5. **Надзавдання** — основна ідея п'єси та внутрішній сенс існування персонажів.

Розглянемо дійовий аналіз п'єси Робер Тома «Вісім люблячих жінок». Твір написаний у 1958 році та поєднує у собі риси детективу, комедії та психологічної драми.

Жанр п'єси — детективна комедія з елементами психологічної драми. Автор поєднує інтригу, гумор та глибокий психологічний конфлікт між персонажами.

Події п'єси

Вихідна подія. Початком розвитку конфлікту стає задум інсценування вбивства Марселя. Молодша донька Катрін разом із батьком вирішують організувати театралізовану ситуацію, щоб побачити справжнє ставлення жінок до господаря будинку. Паралельно відбувається приїзд Сюзон додому на Різдво та родинні приготування до свята.

Основна подія. Покоївка Луїза знаходить Марселя у спальні з ножом у спині. Жінки вважають, що сталося вбивство. Згодом з'ясовується, що будинок опинився повністю ізольованим: через снігопад неможливо виїхати, телефон не працює, а автомобіль несправний. Це створює атмосферу напруження та підозри.

Центральна подія. У процесі розвитку дії поступово відкриваються таємниці кожної героїні. Кульмінаційним моментом стає зізнання Катрін у тому, що смерть Марселя була лише інсценуванням. Вона прагнула показати батькові справжні обличчя жінок та їхнє справжнє ставлення до нього.

Головна подія. Марсель, почувши правду про власну родину, усвідомлює, що за зовнішньою турботою приховувалися брехня, користь та лицемірство. Не витримавши морального потрясіння, він накладає на себе руки. Саме ця подія завершує розвиток драматичного конфлікту.

Надзавдання та наскрізна дія

Надзавдання п'єси полягає у розкритті руйнівного впливу брехні, егоїзму та лицемірства на родинні стосунки. Автор показує, як приховані конфлікти та особисті інтереси можуть зруйнувати навіть найближчих людей.

Наскрізна дія твору — пошук винного у вбивстві Марселя, який поступово перетворюється на процес взаємного викриття героїнь. Усі персонажі намагаються захистити себе, приховати власні секрети або перекласти провину на інших.

Окрему наскрізну дію має Катрін. Її головне прагнення — допомогти батькові побачити справжнє ставлення родини та звільнити його від

морального й матеріального тиску з боку оточення. Саме її дії стають рушійною силою розвитку сюжету.

Суперзавдання п'єси — показати постійну боротьбу людини за самореалізацію, право бути почутою та потребу в любові й розумінні.

Конфлікт твору побудований на постійному психологічному протистоянні між персонажами. Взаємодія героїнь супроводжується взаємними звинуваченнями, розкриттям прихованих таємниць, емоційним тиском та спробами виправдати власні вчинки. Основу дієвого аналізу становить поступове викриття секретів кожної з жінок та їхня боротьба за самозбереження. Наскрізною дією більшості героїнь є прагнення приховати правду про власні стосунки з Марселем та захистити себе від осуду. Саме це породжує численні внутрішні та зовнішні конфлікти між персонажами.

2.2. Дійовий аналіз ролі П'єретти.

Дійовий аналіз ролі — це дослідження персонажа через його дії, вчинки та поведінку в різних сценічних обставинах. Цей метод дає можливість простежити розвиток образу, зрозуміти внутрішню мотивацію героя, його цілі та взаємини з іншими персонажами. Аналіз ролі включає вивчення подій п'єси, характеристику персонажа, його наскрізну дію та надзавдання.[5]

Основою лінії ролі є поступовий розвиток персонажа від початку до завершення вистави. Усі сценічні дії актора повинні бути підпорядковані головній внутрішній лінії образу та сприяти розкриттю характеру героя.

У п'єсі Робер Тома «Вісім люблячих жінок» представлені вісім жіночих образів, кожен із яких має власний характер, внутрішній конфлікт та приховані мотиви.

1. **Габі** — дружина Марселя, елегантна та стримана жінка, яка приховує подружню зраду та фінансові проблеми. Вона прагне особистої свободи та мріє залишити родину заради коханця.

2. **Мамі (бабуся)** — теща Марселя, хитра та корислива жінка. Вона приховує акції та цінні папери, вдаючи паралізовану, щоб маніпулювати оточенням.

3. **Огюстіна** — рідна сестра Габі, самотня жінка з істеричним характером та внутрішніми комплексами. Вона приховує ревності та давні почуття до чоловіка сестри. Детальний аналіз образу Огюстіни подано у третьому розділі роботи.

4. **Сюзон** — старша донька Марселя, яка приховує власну вагітність та несподівано повертається з Англії.

5. **Катрін** — молодша донька, яка організовує інсценування вбивства батька, прагнучи викрити справжні взаємини у родині.

6. **П'єретта** — сестра Марселя, колишня танцівниця, яка має складне минуле та непрості стосунки з родиною.

7. **Шанель** — гувернантка, яка знає старі сімейні таємниці та приховує власні почуття.

8. **Луїза** — покоївка будинку та таємна коханка Марселя.

Події твору відбуваються у французькій провінції напередодні Різдва у 1950-х роках. Родина збирається у великому заміському будинку для святкування, однак атмосфера свята руйнується після повідомлення про смерть господаря дому Марселя. Через сильний снігопад будинок опиняється ізольованим від зовнішнього світу: телефонний зв'язок відсутній, автомобіль зіпсований, а ворота засипані снігом. Вісім жінок залишаються замкненими у будинку та починають власне розслідування.

У процесі розвитку дії між героїнями виникають конфлікти, взаємні підозри та звинувачення. Поступово відкриваються численні сімейні таємниці, приховані почуття та брехня. Кожна героїня намагається приховати власну правду та захистити себе.

Відповідно до методології дійового аналізу, робота над роллю передбачає вивчення обставин, у яких існує персонаж: часу, місця дії, попередніх подій та взаємин із іншими героями. Важливим елементом є

визначення надзавдання персонажа — головної мети, до якої він прагне протягом усієї п'єси.

Наскрізна дія персонажа — це сукупність учинків і дій, спрямованих на досягнення надзавдання. Саме через наскрізну дію розкривається внутрішній розвиток героя та його психологія [6].

Сценічна задача — це конкретна мета персонажа у певній сцені чи моменті вистави, спрямована на партнера задля досягнення бажаного результату. Вона безпосередньо пов'язана з надзавданням ролі та допомагає акторові логічно й послідовно будувати сценічну поведінку персонажа.

1. Дія
2. Мета
3. Пристосування

Дія є головним засобом акторського мистецтва, адже саме через дію розкривається характер персонажа, його внутрішній стан та розвиток сюжету. Дія може бути зовнішньою — жести, рухи, міміка, фізична поведінка, а також внутрішньою — думки, переживання, емоції та психологічні процеси героя.

Наскрізна дія — це основна лінія ролі, яка проходить через усю виставу та об'єднує в єдине ціле вчинки, думки й емоції персонажа. Вона спрямована на досягнення головної мети героя — надзавдання. Саме наскрізна дія забезпечує логічність та безперервність сценічного існування актора [7].

Надзавдання — це головна ідейна мета персонажа або твору загалом. Воно визначає основний зміст ролі та об'єднує всі другорядні дії й сценічні завдання в єдину систему. Надзавдання допомагає акторові зрозуміти внутрішню сутність персонажа та логіку його поведінки.

Аналіз ролі є процесом глибокого вивчення персонажа для створення повноцінного сценічного образу. Він включає не лише опрацювання тексту, а й дослідження психології героя, його мотивації, внутрішніх переживань та фізичної поведінки. Дійовий аналіз п'єси Робер Тома «Вісім люблячих жінок» допомагає розкрити приховані мотиви героїнь, їхні таємниці та справжні взаємини між собою.

Дійовий аналіз неможливий без визначення конфлікту персонажа. Наприклад, внутрішній конфлікт П'єретти полягає у прагненні зберегти власний авторитет та страху бути висміяною або втратити повагу оточення. Її наскрізна дія спрямована на приховування власних почуттів, переживань та уникнення скандалу. Саме через конфлікт розкривається психологічний стан героїні та її поведінка у різних сценах. Детальний аналіз сценічного образу П'єретти подано у третьому розділі роботи [8].

Надзавдання П'єретти полягає у прагненні знайти любов, підтримку, душевний комфорт та стабільність. Психологічна драма дозволяє розкрити внутрішній світ персонажів, адже основний конфлікт у таких творах відбувається передусім у свідомості героїв.

Лінія ролі демонструє розвиток персонажа від початку й до завершення вистави. Усі дрібні сценічні дії актора повинні бути підпорядковані загальній внутрішній лінії образу. Окремі сцени формують цілісний характер персонажа та забезпечують послідовність акторської гри.

Відомо, що дійовий аналіз ролі — це акторський метод, який базується на розумінні персонажа через його дії та вчинки. Завданням актора є визначення конкретної мети героя в кожній сцені, а надзавданням — головної мети персонажа протягом усієї п'єси. Сукупність локальних сценічних завдань формує загальну лінію розвитку дії твору.

Наскрізна дія є головною лінією ролі, спрямованою на досягнення надзавдання персонажа. Вона починається з основної події та завершується у фіналі твору. Для кращого аналізу п'єси поділяється на окремі епізоди, у яких розкриваються конфлікти, теми та розвиток подій.

Аналіз драматичного твору передбачає поділ тексту на ключові події. Подія — це не просто певний факт, а зміна обставин, яка впливає на поведінку героїв та змушує їх діяти по-іншому. Не кожна подія є частиною наскрізної дії, однак кожна з них впливає на розвиток сюжету та персонажів [9].

Відповідно до методики дійового аналізу, п'єса поділяється на основні події:

Вихідна подія — обставини, що виникли ще до початку дії п'єси.

Основна подія — момент виникнення головного конфлікту твору.

Центральна подія — подія, яка об'єднує та зачіпає всіх персонажів.

Фінальна подія — завершення боротьби та розв'язка конфлікту.

Головна подія — внутрішні зміни у свідомості героя після фіналу.

У п'єсі «Вісім люблячих жінок» фінальна подія пов'язана із самогубством Марселя. Саме ця подія стає завершенням конфлікту та впливає на подальшу долю всіх героїнь.

Конфлікти у творі побудовані на суперечності між зовнішнім проявом любові до Марселя та справжніми вчинками персонажів, які керуються власними інтересами: матеріальною вигодою, ревнощами, помстою чи прагненням самоствердитися. Оскільки п'єса має риси психологічної драми, головна увага автора зосереджується не стільки на зовнішніх подіях, скільки на внутрішньому стані персонажів та їхніх переживаннях.

У головній події твору розкривається надзавдання п'єси та остаточно вирішується конфлікт. Наскрізна дія персонажів полягає у прагненні досягти власної мети через виконання дрібних сценічних завдань, які підпорядковуються загальному надзавданню.

Сценічна дія — це психофізичний процес актора, спрямований на досягнення певної мети в межах запропонованих обставин. Вона поєднує поведінку, мовлення, емоції, логіку мислення та взаємодію з партнерами по сцені.

Сценічна задача — це конкретна мета персонажа у певному епізоді або сцені вистави, яку актор прагне реалізувати у процесі сценічної дії [10].

Досліджується ставлення П'єретти щодо персонажів п'єси - цитатний аналіз.

Ставлення П'єретти до родини

П'єретта відчуває неприйняття та недовіру до сім'ї Марселя:

«Ви всі тут брешете.»

Ця репліка показує її критичне ставлення до атмосфери лицемірства в домі.

Ставлення до Габі

Між П'єреттою і Габі існує прихований конфлікт та ревності:

«Ти ніколи не любила Марселя по-справжньому.»

Через цю фразу героїня звинувачує Габі у нещирості.

Ставлення до Огюстіни

П'єретта часто іронізує над слабкістю Огюстіни:

«Ти боїшся навіть сказати правду.»

Це підкреслює психологічний тиск між персонажами.

Загальна характеристика образу

П'єретта є персонажем, який руйнує зовнішню «ідеальність» родини та відкрито говорить про приховані конфлікти:

«У цьому домі ніхто нікого не любить.»

Дослідження ставлення персонажів п'єси до П'єретти (цитатний аналіз)

У п'єсі Робер Тома «Вісім люблячих жінок» ставлення героїнь до П'єретти є неоднозначним. Більшість персонажів сприймають її з недовірою, осудом та прихованою ворожістю через її минуле, незалежний характер і складні стосунки з Марселем.

Ставлення Габі до П'єретти

Габі ставиться до П'єретти насторожено та з певною ревністю. Вона бачить у ній небезпеку для родинного спокою:

«Твоя поява тут ніколи не приносила нічого доброго.»

Ця репліка підкреслює неприйняття П'єретти родиною.

Ставлення Огюстіни до П'єретти

Огюстіна ставиться до неї вороже та емоційно, оскільки П'єретта викликає у неї внутрішнє роздратування:

«Ти завжди поводишся так, ніби краща за всіх.»

У словах Огюстіни відчуються ревності та образа.

Ставлення Мамі до П'єретти

Мамі засуджує спосіб життя П'єретти та її минуле:

«Порядна жінка так себе не поводить.»

Ця фраза демонструє моральний осуд героїні старшим поколінням.

Ставлення Катрін до П'єретти

Катрін, навпаки, проявляє до П'єретти певну цікавість та симпатію:

«Принаймні вона не приховує, ким є насправді.»

Через цю репліку видно, що Катрін цінує щирість П'єретти більше, ніж удавану порядність інших.

Ставлення Сюзон до П'єретти

Сюзон ставиться до неї обережно, але без відкритої агресії:

«Я не знаю, чи можна тобі довіряти.»

Це свідчить про загальну атмосферу підозри у будинку.

Загальний висновок

Ставлення персонажів до П'єретти здебільшого побудоване на недовірі, осуді та страху перед її прямолінійністю. Вона є героїнею, яка руйнує зовнішню ілюзію благополуччя родини та відкрито говорить про приховані проблеми. Саме тому інші персонажі сприймають її як загрозу для звичного порядку.

РОЗДІЛ 3.

ТВОРЧИЙ ЗАДУМ ОБРАЗУ ТА ЙОГО СЦЕНІЧНЕ ВТІЛЕННЯ

3.1. Творчий задум образу П'єретти

Образ П'єретти у п'єсі Робер Тома «Вісім люблячих жінок» є одним із найяскравіших та найсуперечливіших у творі. П'єретта — сестра Марселя, жінка зі складною долею та непростим минулим. Її поява у будинку порушує зовнішню рівновагу родини та загострює конфлікти між персонажами. Героїня вирізняється незалежністю, емоційністю та внутрішньою силою.

Творчий задум образу П'єретти полягає у розкритті жінки, яка приховує власний біль за зовнішньою впевненістю та різкістю. Вона прагне здаватися сильною, незалежною та байдужою до думки оточення, однак за цією маскою приховуються самотність, образа та потреба у любові й прийнятті.

П'єретта є персонажем, який руйнує фальшиву атмосферу «ідеальної родини». Вона відкрито висловлює свої думки, не боїться конфліктів та викриває брехню інших героїнь. Саме тому більшість персонажів ставляться до неї з недовірою та осудом. Для створення образу важливо показати не лише зовнішню сміливість героїні, а й її внутрішню вразливість.

У роботі над роллю важливе значення має пластична та емоційна виразність. Манера поведінки П'єретти повинна підкреслювати її впевненість у собі: вільні рухи, спокійна постава, прямий погляд, стримані, але точні жести. Водночас у моменти емоційного напруження необхідно показати внутрішній біль персонажа через зміну інтонації, погляду та психологічного стану [11].

Особливу увагу слід приділити мовленнєвій характеристиці образу. Репліки П'єретти часто звучать різко, іронічно та провокативно. Її мова допомагає розкрити характер героїні, її ставлення до інших персонажів та внутрішній конфлікт.

Костюм і зовнішній вигляд П'єретти також мають важливе значення у створенні сценічного образу. Її образ повинен контрастувати з іншими

героїнями та підкреслювати незалежність і нестандартність персонажа. Зовнішність може відображати її минуле, прагнення до свободи та бажання вирізнятися серед інших.

Надзавдання П'єретти — прагнення бути почутою, визнаною та не дозволити іншим принижувати її. Наскрізна дія образу полягає у боротьбі за власну гідність та правду.

У процесі роботи над роллю важливо було не зображати П'єретту виключно негативним персонажем. Основне завдання полягало у створенні живого, психологічно складного образу жінки, яка за зовнішньою різкістю приховує внутрішню самотність і потребу в людському теплі.

Режисерський задум — це творчий процес створення сценічного образу вистави, у якому режисер визначає основну концепцію постановки, розкриває тему та ідею драматургічного твору, а також формує художнє бачення майбутньої вистави. У режисерському задумі характеризуються основні дійові особи, визначаються їхні взаємини, конфлікти та місце у розвитку сценічної дії.

Режисер ставить творчі завдання всім учасникам постановочного процесу: акторам, художнику, композитору, балетмейстеру, концертмейстеру та іншим. Пояснюючи свій задум, режисер звертає увагу на ключові епізоди вистави, розкриває їхнє смислове значення та допомагає виконавцям зрозуміти внутрішню логіку сценічної дії [12].

Особливу увагу режисер приділяє аналізу основних епізодів п'єси. Усі сцени повинні бути логічно поєднані між собою та підпорядковані єдиній наскрізній дії, яка веде до розкриття надзавдання вистави.

Наскрізна дія образу — це безперервна лінія поведінки персонажа, яка проходить через усі його вчинки та спрямовує героя до досягнення головної мети — надзавдання. Саме наскрізна дія поєднує окремі сценічні задачі в єдину внутрішню логіку ролі. Усі дрібні дії персонажа повинні працювати на досягнення його основної мети протягом усієї вистави [13].

Сценічна дія — це психофізичний процес актора, спрямований на досягнення конкретної мети в запропонованих обставинах. Вона поєднує внутрішні переживання, емоції та думки актора із зовнішнім фізичним існуванням на сцені: рухами, жестами, мовленням та взаємодією з партнерами. Саме через сценічну дію створюється правдивий і переконливий образ персонажа [14].

У театральному мистецтві існують основні принципи акторської творчості, які є важливими у процесі створення сценічного образу:

1. **Принцип життєвої правди** — актор повинен правдиво існувати в образі та передавати реальні людські переживання.
2. **Принцип ідейної активності мистецтва** — кожна роль і вистава мають бути підпорядковані надзавданню та головній ідеї твору.
3. **Принцип дії** — актор повинен діяти в запропонованих обставинах, а не лише відтворювати текст персонажа.
4. **Принцип органічності творчості актора** — сценічна поведінка має бути природною, внутрішньо виправданою та логічною.
5. **Принцип творчого перевтілення** — актор повинен глибоко перевтілюватися в образ персонажа, розкриваючи його психологію, характер та внутрішній світ [15].

3.2. Сценічне втілення образу П'єретти

Сценічне втілення образу П'єретти у п'єсі Робер Тома «Вісім люблячих жінок» ґрунтується на розкритті внутрішнього конфлікту героїні, її психологічного стану та особливостей взаємин з іншими персонажами. П'єретта є однією з найемоційніших героїнь твору. Вона вирізняється незалежністю, різкістю у висловлюваннях, упевненістю в собі та внутрішньою свободою. Водночас за зовнішньою сміливістю приховуються самотність, образа та потреба в любові й прийнятті.

У процесі роботи над роллю важливим завданням було створення правдивого та психологічно глибокого образу. Для цього необхідно було

дослідити внутрішній світ персонажа, зрозуміти її мотиви, переживання та причини конфліктів із родиною. П'єретта не прагне відповідати суспільним очікуванням, тому часто протиставляє себе іншим жінкам у будинку.

Основою сценічного існування образу стала наскрізна дія героїні — прагнення захистити власну гідність і не дозволити іншим принижувати її. Усі сценічні задачі персонажа були спрямовані на досягнення цієї мети. У спілкуванні з іншими героїнями П'єретта поводить себе впевнено, інколи різко та провокативно, намагаючись приховати власну вразливість.

Важливу роль у створенні образу відігравала пластична виразність. Манера рухів П'єретти повинна була підкреслювати її внутрішню свободу та незалежність. Для героїні характерні впевнена постава, стримані жести, спокійна хода та прямий погляд. У конфліктних сценах пластика ставала більш напруженою, а рухи — різкішими, що допомагало передати емоційний стан персонажа.

Особлива увага приділялася мовленнєвій характеристиці образу. Інтонація П'єретти змінюється залежно від сценічної ситуації: у суперечках вона звучить гостро та іронічно, а в моменти внутрішніх переживань — стримано й емоційно. Темп мовлення, паузи та акценти допомагали передати психологічну напругу героїні та її ставлення до інших персонажів.

Костюм та зовнішній вигляд П'єретти також були важливими елементами сценічного втілення образу. Її зовнішність повинна контрастувати з образом інших героїнь та підкреслювати індивідуальність персонажа. Через костюм, зачіску та деталі образу передавалися її незалежність, впевненість у собі та непростий життєвий досвід.

У процесі роботи над роллю важливо було не створювати однозначно негативний образ. Основне завдання полягало у тому, щоб показати П'єретту живою людиною зі складним внутрішнім світом, сильним характером та прихованою душевною вразливістю. Саме поєднання зовнішньої сили та внутрішнього болю робить цей образ психологічно глибоким і виразним.

Сценічне втілення образу П'єретти допомогло глибше зрозуміти психологію персонажа, особливості побудови ролі та значення внутрішньої дії у створенні сценічного образу. Робота над роллю дала можливість удосконалити акторські навички, навчитися точніше передавати емоційний стан героя та органічно існувати в запропонованих обставинах вистави.

Мій досвід створення образу персонажа: роль П'єретти у виставі «Вісім люблячих жінок»

П'єретта — персонаж із п'єси «Вісім люблячих жінок» французького драматурга та режисера Робера Тома.

Створення сценічного образу П'єретти стало для мене особливим творчим досвідом, який вимагав глибокого занурення в атмосферу часу, обставини п'єси та внутрішню психологію персонажів. П'єса Робера Тома розкриває складний світ родинних стосунків, прихованих пристрастей, ревнощів та правди, яка довго залишалася замовчуваною. П'єретта — сестра господаря, одна з восьми жінок, що впродовж всієї історії впливають на перебіг подій та життя головного героя. Хоча її мотиви подекуди неочевидні, її присутність стає важливим елементом загальної напруги, конфлікту та драматичної інтриги.

Образ П'єретти: роль у драматичному світі п'єси

П'єретта — жінка зі складною долею та непростим характером. Вона живе трохи «в тіні» родини, але водночас веде тонку гру: намагається утримати власну гідність, демонструє силу й незалежність, і в той же час має внутрішню вразливість, яку не дозволяє собі проявляти відкрито. Її характер — це суміш гостроти, емоційної стриманості та глибокої прихованої ніжності до брата, до якого вона прив'язана значно більше, ніж дозволяє показати.

Опрацьовуючи роль, я відчувала, що П'єретта — це жінка іншої доби, зі своїм баченням світу, моралі та обов'язку. Її поведінка, жести та реакції формуються не тільки особистим досвідом, а й суворими правилами середини

XX століття. Тому цей образ став для мене викликом: потрібно було одночасно відтворити дух часу і передати універсальні риси, які роблять персонажа живим, теперішнім, зрозумілим сучасному глядачу.

Зачіска, грим, мовні та голосові особливості

Працюючи над зовнішнім образом, я прагнула, щоб він підкреслював і внутрішній стан П'єретти, і атмосферу епохи. Її зачіска — строгі, зібрані пасма, які символізують контроль, самодисципліну, певну замкнутість. Водночас у цій строгості присутній стиль, притаманний жінці, яка, незважаючи на життєві труднощі, прагне виглядати гідно та зберігати власний шарм.

Грим я зробила стриманим, навіть трохи суворим: холодніші тони, чіткі лінії брів, мінімум «м'якості». Це допомогло створити дистанцію між П'єреттою та іншими жінками в домі, підкресливши її характерну прямоту та гостроту.

Голос я будувала на нижчих регістрах, ніж моє природне звучання: трохи стриманий, але чіткий і впевнений. У мовленні — небагато емоцій, більше твердої інтонації. Окремі фрази вимовляла повільніше, аби підкреслити її обережність у висловлюваннях та здатність «важити слово». Це дозволило передати внутрішню напругу, яку П'єретта постійно носить у собі.

Пластика, жести, хода

Фізичний образ став одним із найважливіших елементів ролі. Я довго шукала пластику, яка би поєднала суворість і втомлену жіночність.

Жести П'єретти — стримані, економні, без зайвої м'якості. Вона рухається так, наче хоче займати мінімум простору, але все одно привертає увагу своєю концентрацією та внутрішньою силою.

Її хода — трохи швидша, ніж у інших героїнь, але кроки — чіткі, впевнені, майже «ділові». Це передає її прагнення тримати контроль, не розсипатися емоційно.

Мені важливо було передати її внутрішній конфлікт саме через пластику: зовні вона зібрана та стримана, але в кожному русі є прихована напруга, ніби щось постійно «стримується» або «не договориється».

Костюм

Костюм відіграв ключову роль у формуванні загального образу. Це сукня темного, приглушеного кольору, що не привертає зайвої уваги — цілком у стилі П'єретти. Але крій — акуратний, вишукано простий, який робить персонажа благородною, навіть якщо вона намагається це приховати.

Я сприймала цей одяг як своєрідну «оболонку», яку П'єретта надягає, щоб не показувати світові справжню себе. Костюм допоміг вибудувати дистанцію між мною та глядачем, між П'єреттою та іншими персонажами.

Найголовніше: що вирішує для мене цей образ і як він збагачує загальний задум вистави

Роль П'єретти дала мені можливість дослідити психологію персонажа, який одночасно є частиною колективу і стоїть ніби осторонь. Це навчило мене працювати з внутрішньою тишею, з підтекстом, із тим, що не вимовляється словами, але читається в очах, у поставі, в паузах.

Для загального задуму постановки мій образ став своєрідним «контрапунктом» — П'єретта додає до історії не тільки драматизму, але й гостроти, правдивості. Вона не прикрашає події, не приховує неприємної правди, не шукає виправдань ні собі, ні іншим. Саме тому її присутність на сцені необхідна: вона нагадує, що за зовнішнім блиском родини приховано багато темного, болючого й неказаного.

Для мене особисто ця роль стала вправою у стриманості, у вмінні «говорити без слів» і втілювати образ, який значною мірою тримається на внутрішньому змісті. Я відчула, як через створення такого персонажа збагачую свій акторський інструментарій, навчаюся відчувати тональні зміни атмосфери та працювати з драмою на рівні психологічної точності.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання роботи було досліджено творчість Робер Тома та проаналізовано особливості його драматургії на прикладі п'єси «Вісім люблячих жінок». Встановлено, що твір поєднує риси детективу, психологічної драми та комедії, а також порушує актуальні проблеми сімейних взаємин, людського лицемірства, прихованих конфліктів, зради та морального вибору.

У роботі було здійснено ідейно-тематичний аналіз п'єси, визначено її тему, ідею, проблематику та жанрові особливості. Розглянуто композиційну побудову твору, основні події, конфлікти та систему образів персонажів. Встановлено, що основою драматичного конфлікту є поступове руйнування ілюзії «ідеальної родини» через викриття прихованих таємниць героїнь.

Під час дослідження було проведено дійовий аналіз п'єси та ролі П'єретти. Визначено надзавдання, наскрізну дію та внутрішню лінію розвитку персонажа. З'ясовано, що образ П'єретти є психологічно складним та суперечливим, оскільки поєднує зовнішню впевненість, незалежність і внутрішню вразливість.

У процесі роботи над роллю було досліджено характер персонажа, його мотивацію, психологічний стан та взаємини з іншими героями. Значну увагу приділено сценічному втіленню образу: пластичній виразності, мовленнєвій характеристиці, сценічній дії та створенню цілісного сценічного образу.

Також у ході роботи були сформовані практичні навички творчої взаємодії у колективі — співпраця з режисером, партнерами по сцені та іншими учасниками постановочного процесу. Робота над виставою сприяла розвитку акторських здібностей, уміння аналізувати драматичний матеріал та органічно існувати у запропонованих сценічних обставинах.

Отже, поставлені у роботі мета та завдання були виконані. Дослідження дозволило глибше зрозуміти особливості драматургії Робера Тома та процес створення сценічного образу П'єретти у виставі «Вісім люблячих жінок».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акторська майстерність видовищ та масових свят: методичні рекомендації до підготовки та захисту курсових робіт для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» / розроб.: Г. П. Погребняк, В. С. Гирич. Київ: НАКККІМ, 2023. 32 с.
2. Веселовська Г. І. Український театральний авангард / Г. І. Веселовська; Ін-т проблем сучасного мист-ва Нац. акад. мист-в України. – К.: Фенікс, 2010. – 368 с.
3. Житницький А. З. Драматургія масових театралізованих заходів: навч. посібник / А. З. Житницький. – Х.: Тимченко, 2007 – 128 с.
4. Зайцев В.П. Майстерність артиста і ведучого: навчальний посібник. – Київ: НАКККІМ, 2016 – 234 с.
5. Кнебель М. Й. Про дієвий аналіз п'єси і ролі / пер. з рос. Є. Стародинової. Львів, 2020. 92 с.
6. Кісін В. Режисура як мистецтво та професія / В. Кісін. – К. “КМАcademia”, 1999. – 116 с.
7. Клековкін О. THEATRICA: Лексикон / О. Клековкін; Ін-т проблем сучас. мист-ва НАМ України. – К.: Фенікс, 2012. – 800 с.
8. Курбас Л. Філософія театру / Л. Курбас. – К.: Основи, 2001. – 917 с.
9. Липківська А. Світ у дзеркалі драми / А. Липківська. – К.: Кий, 2007. – 356 с.
10. Обертинська А. П. Основи теорії драми та сценарної майстерності / А. П. Обертинська – К.: НАКККІМ, 2002. – 182 с.
11. Паві П. Словник театру / П. Паві; пер. с фр. М. Якубяка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 640 с.
12. Теорія драми: курс лекцій / уклад. Крипчук М. В. Київ: КНУКІМ, 2019. 178с.
13. Хрестоматія з теорії драми: Особливості драматичного мистецтва ХІХ-ХХ ст. / упоряд. П. П. Нестеровський. – К.: Мистецтво, 1988. – 224 с.

14. Шлемко О.Д. Положення про демонстрацію творчого проекту здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Акторська майстерність» Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв; затверджене рішенням Вченої Ради НАКККІМ 22.02.2022 р., Протокол № 7 та введено в дію наказом ректора НАКККІМ від 23.02.2022 р. № 10-о. Київ: НАКККІМ, 2022. 36 с.

15. Шлемко О.Д. Сценічна мова: методика сценічного виконання гумористичних творів: методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів освітнього рівня «Бакалавр» зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво». Київ: НАКККІМ, 2021. 40 с.

ДОДАТКИ

Рис.4.1. Афіша вистави «Вісім люблячих жінок»

ДОДАТОК 4. 2. П'єса «Вісім люблячих жінок» в театрах України
 м. Ужгород
 Спектаклі в Україні

Постановки в Україні:

П'єса надзвичайно популярна на українській сцені:

Київ: Вистава йде у Національному театрі імені Лесі Українки та Театрі на Подолі (прем'єра 2026 року).

Одеса: Постановка в Одеському академічному обласному драматичному театрі.

Інші міста: Спектакль є в репертуарі Закарпатського муздрамтеатру в Ужгороді та Театру Магара у Запоріжжі.

Одеський Обласний Академічний Драматичний Театр

«Пастка для самотнього чоловіка» Робера Тома (Київський академічний драматичний театр на Подолі)

«Пастка» Робера Тома (Київська академічна майстерня театрального мистецтва «Сузір'я»)

«Вісім люблячих жінок» (реж. Микола Горохов, худ. О. Давидов, Кіровоградський обласний академічний український музично-драматичний театр ім. М. Л. Кропивницького, м. Кропивницький, 1980 та 2012)

«Пастка» Робера Тома (реж. А. Горчинський, худ. К. Сікорський, Тернопільський академічний обласний драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка, 1988)

«Пастка» Робера Тома (реж. Віталій Новіков, Київський академічний Молодий театр, 2018)

«Вісім жінок» (Черкаський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка)

«Люблячі жінки Марселя» за п'єсою «Вісім жінок» Р. Тома (реж. Віталій Денисенко, Дніпровський академічний обласний український молодіжний театр, 2019)

«Вісім люблячих жінок» (Академічний музично-драматичний театр імені Лесі Українки міста Кам'янського)

«Вісім люблячих жінок» (реж. Таїсія Славінська, Вінницький обласний академічний український музично-драматичний театр імені Миколи Садовського)

«Вісім люблячих жінок» (Львівський молодіжний театр «Мельпомена»)

«Вісім люблячих жінок» (реж. А. Бабенко, художник М. Кипріян, Національний академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької (Львів), 2002)

«Вісім люблячих жінок» (реж. Віра Тимченко, Чернігівський обласний академічний український музично-драматичний театр імені Тараса Шевченка)

«Загадка дому Верньє» А. Крісті за п'єсою Робер Тома (реж. Н. П. Батуріна, Національний академічний театр російської драми імені Лесі Українки, 1992)

«Убити чи любити» (реж. Марія Лук'янова, Київський академічний Молодий театр, 2019)

«Кохай мене і більше нікого», «Пастка» (Народний аматорський молодіжний театр «Дзеркало»)